

КЛАСТЕРИ З ПОГЛЯДУ ТЕОРІЙ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

CLUSTERS FROM THE STANDPOINT OF INSTITUTIONALISM

Войнаренко М.П. Кластери в інституційній економіці: монографія /
М.П. Войнаренко. – Хмельницький: ХНУ, ТОВ «Триада-М», 2011. – 502 с.

Широке застосування кластерних технологій для розв'язання важливих проблем соціально-економічного розвитку обумовило підвищений інтерес серед вітчизняних та зарубіжних науковців щодо дослідження кластерного потенціалу територій. Варіювання складу вхідних елементів об'єднання з урахуванням унікальності побудови кластерних моделей, можливості апробації кластерних технологій на різних рівнях розвитку соціально-економічних систем перетворили кластерний інструментарій на невід'ємну складову проектування територіальної організації виробництва.

Підвищення ролі інституційних перетворень у забезпеченні збалансованого розвитку соціально-економічних систем викликало необхідність урахування поведінки окремих інститутів при дослідженні мережевих процесів та врахування можливості їх впливу на поведінку учасників кластерних об'єднань. Дослідження інституційної складової при виявленні кластерного потенціалу територій обумовлене важливістю врахування формальних та неформальних взаємозв'язків, які виникають в економіці та формують не лише зовнішнє, а й внутрішнє організаційне середовище кластера.

З огляду на викладене цікавим та новим, на нашу думку, є підхід М. Войнаренка до дослідження кластерів з позиції інституційного розвитку соціально-економічних систем. Без сумніву, в умовах посилення впливу світових інтеграційних процесів на розвиток економіки держави чи регіону територіально-галузеві об'єднання перетворюються на важливі суспільні інститути. Кластер, будучи учасником національної інноваційної системи та отримуючи переваги від використання людського капіталу й організаційного ресурсу об'єднання, формує набір порівняльних конкурентних переваг, які в повній мірі розкриваються під час взаємодії з іншими учасниками мережевого формування.

Виходячи з поставлених завдань, у монографії проаналізовано роль інституційних перетворень у соціально-орієнтованій національній економіці та визначено їх вплив на формування сприятливого інституційного середовища функціонування кластерів. Використання цього інструментарію дозволило по-новому розглянути складові

кластероформуючого потенціалу території та розробити механізм забезпечення підвищення конкурентоспроможності економічних структур. Запропоновані механізми адаптації кластерів до умов становлення національної економіки враховують характер інституційних перетворень та інноваційну спрямованість соціально-економічних систем.

Отримані в роботі пропозиції та рекомендації є корисними для науковців з кластерної проблематики та можуть бути використані при побудові стратегій соціально-економічного розвитку територій, які передбачають залучення кластерного інструментарію для підвищення рівня інноваційної та конкурентної спроможності соціально-економічних систем. Про високу наукову цінність монографії серед зарубіжних дослідників свідчить її перевидання іноземними мовами. Так, у 2013 році при підтримці АНО «Інститут проблем економічного відродження» монографія була перевидана російською мовою у Санкт-Петербурзі (Росія), а у 2014 році – англійською мовою у Вроцлаві (Польща).

У цілому, вважаємо, інституціоналізація соціально-економічних відносин набуває все більшого поширення й усталеності при вивченні поведінки економічних суб'єктів як учасників ринкових взаємовідносин. Тому використання інституційного інструментарію при вивченні кластерних форм організації виробництва дозволяє виявити найбільш прийнятні інституційні моделі та механізми розвитку економіки. Розглянуті теорії інституціоналізму забезпечують переосмислення ролі кожного з учасників мережевих взаємодій у формуванні загального інституційного середовища кластера. У роботі неодноразово наголошується, що становлення національної інноваційної системи неможливе без використання апробованих у світовій практиці інструментів територіального розвитку, на виявлення адаптаційних можливостей яких і спрямований інструментарій інституційної економіки.

Нове дослідження стане в пригоді фахівцям, які досліджують кластерні об'єднання, а також представникам бізнесу, органів державної влади та громадських організацій.

Андрій ГРИЦЕНКО,
член-кореспондент НАН України

